

**7** Nio av tio ostar innehåller malda kalvmagar. >>2



#### NYHETER

Göteborgs kommunala skolor anpassar inte undervisningen efter varje elevs behov i tillräcklig utsträckning och kommunen feltolkar platsgarantin på förskolan. Det visar Skolinspektionens granskning. >>3

#### DEBATT

Arla har genom sin prispolitik påskyndat nedläggningen av svenska mjölkgårdar. De flesta mindre mjölkgårdar som drevs som familjejordbruk med betande djur har slagits ut. skriver Rune Lanestrand. >>2

# GÖTEBORGS **FRIA** TIDNING

Lördag 10 november – fredag 16 november 2012 • Nr 43 Årgång 8 • Pris: 15 kronor • www.goteborgsfria.nu



Akrem Rostam (t.v.) var med och startade odlingslotterna i Bergsjön. Anders T Carlsson (t.h.) blev intresserad av odlingsprojektet och tillsammans med kollegan började de följa odlarna för att dokumentera deras arbete.

## Unikt odlingsprojekt i Bergsjön

Vid Komettorget i Bergsjön har engagerade odlare skapat en kreativ miljö för odling och sociala möten. Odlandet på torget sker på ett professionellt sätt och är ett exempel på hur vi enkelt kan rikta in oss på intensiv odling i nära anslutning till bostadsområden.

Konstnärerna Anders T Carlsson och Maria Draghici har gjort en dokumentärfilm om odlingsprojektet.

– Vi ser odlarna som lokala utvecklare av värden som är viktiga att ta tillvara och bygga vidare på i stadsdelen, säger Anders T Carlsson. >>8-9

#### NYHETER

### Hur djurvänligt är det att köpa eko?

Många hoppas på att en ekologisk märkning inte bara är bra för miljön, utan även för djuren. Men är det så? GFT:s jämförelse av regler för konventionell respektive ekologisk uppfödning av kor, kycklingar och hönor visar att skillnader finns, men även de ekologiskt uppfödda djuren är inomhus större delen av sina liv och hankycklingar mals ner levande. >>4-5



Krav-kor kan hållas i stall sju månader om året.

#### KALENDARIET

Gina Dent, professor i feministiska studier i USA, är en av många talare på Riv Murarna på Folkets hus i Hammarkullen i helgen. >>11



REDAKTÖR: TOBIAS MAGNUSSON • kultur@goteborgsfria.nu • 031-788 61 10

Vid Komettorget har en grupp odlare skapat en grön oas. Konstnärerna Maria Draghici och Anders T Carlsson följde under fyra månader projektet för att dokumentera vad platsen betyder för dem och andra i deras närhet.

# Kreativa odlare i Bergsjön uppri

**G**öteborg ska vara Grön Stad 2012, med mark särskilt avsatt för odlingslotter i var stadsdel. Vid Komettorget i Bergsjön finns numera odlingslotter där det tidigare låg en grusplan. Kurdiska flyktingfamiljer från Iran och Irak som bodde i området kom till stadsdelens agenda 21 kontor och frågade om det fanns någonstans de kunde få odla. Eva Glader på Park och Naturförvaltningen hittade grusplanen och ordnade så att den blev en plats för odling.

Det är nu över tio år sedan marken började brukas av familjerna. Några hade varit jordbrukare tidigare och när de bosatt sig i Bergsjön gav odlaret dem en social mötesplats och en möjlighet att kunna få de grönsaker de odlat i hemlandet men som saknades i Göteborg.

**KONSTNÄREN** Maria Draghici från Bukarest i Rumänien var nyinflyttad i Göteborg när hon första gången träffade odlarna.

– Jag jobbade som volontär för papperslösa Rymdatorget. En dag ville vi kolla hur miljön såg ut vid nästa stopp. Jag letade efter platser som påminde om hemma, som kunde vara både kaotiska och kreativa. Jag hade förväntat mig ett föroretstorg, men när vi steg av spårvagnen gick vi rätt in i en trädgård.

**MARIA DRAGHICI** och kollegan Anders T Carlsson fastnade först för öppenheten och välkomnandet hos odlarna. Men på odlingslotterna fanns också paviljonger byggda i en estetik som de ville dokumentera.

Exempelvis var allt material återanvänt. Variationen var stor: staket var byggda av olika material och färger, allt unikt. Och sättet det användes på: glasörrar lades på sidan och blev fönster.

– Odlarna har flytt från Iran och Irak. De kämpade för ett självständigt Kurdistan och blev tvungna att lämna sina hem. Även här i Sverige lever de i en form av utestängdhet. De har fått skapa sin egen plats och tillvaro med små medel, och de är kreativa med det som finns att tillgå, som när en gammal säng



används till odlingsbädd, säger Anders T Carlsson.

– Alla fönster i lusthusen skapar en öppenhet, tillägger Maria Draghici. Logiken är att allt är transparent, av respekt för platsen, som ju är ett torg och ska vara öppet.

Själva odlandet sker på ett professionellt sätt, menar Anders T Carlsson, och refererar till low-scale intense farming, EU:s recept på hur vi ska lösa matkris och transportproblem i framtiden genom intensiv odling på begränsade ytor i nära anslutning till bostadsområden.

– Vi ser odlarna som lokala utvecklare av värden som är viktiga att ta tillvara och bygga vidare på i stadsdelen.

**MEN VAD ANSER** egentligen Göteborgs stad? Odlarna har funnits på Komettorget i tio år men trodde för tre år sedan att allt skulle rivas och tas bort inom en snar framtid. Ryktet uppstod när Stadsbyggnadskontoret satte upp ett tält vid torget för att ha samråd om utvecklingen av Komettorget. Informationen och dialogen övertygade odlarna om att odlingslotterna skulle tas bort när



Odlandet på Komettorget sker på ett professionellt sätt och kan ses som ett exempel på low-scale intense farming, det vill säga intensiv odling på begränsade ytor i nära anslutning till bostadsområden.



Vid Komettorget i Bergsjön har engagerade odlare skapat en kreativ miljö för odling och sociala möten. Konstnärerna Maria Draghici och Anders T Carlsson har följt odlarna och dokumenterat deras arbete.

torget skulle utvecklas. Enligt Anders T Carlsson visste odlarna inte vart de skulle vända sig för att få reda på vilka planer som faktiskt fanns för Komettorget.

– Men för oss var det lätt, vi ringde Stadsbyggnadskontoret och frågade vilka beslut och handlingar som fanns. Sedan åkte vi dit och intervjuade den

ansvariga och inkluderade hennes svar i vår videodokumentation. Det var ett sätt för oss att skapa klarhet om situationen för odlarna.

**MARIA DRAGHICI** har i Bukarest jobbat med vad hon kallar en anarkistisk pedagogik, med dialogbord som redskap (se tidigare artikel i Fria 6/10 2010).

– Alla kommer till bordet för ett jämlikt utbyte av kunskap mellan folk som berörs av frågan, förklarar hon. På bordet finns all dokumentation av frågan, mycket av det i bild. Det är en konstillation som blir ett verktyg.

Hon berättar att ett dialogbord användes vid ett möte som arrangerades på Stadsmu-

FOTO: MARIA DRAGHICI

FOTO: MARIA DRAGHICI

# Öröksammars med konstprojekt



Akrem Rostam, här tillsammans med Anders T Carlsson, var en av dem som var med och startade odlingslotterna.

seet i Göteborg. Där samlades odlarna från Bergsjön, forskare från Chalmers, konstnärer, representanter för stadsbyggnadskontoret, Fastighetskontoret (som förvaltar marken) och utvecklingschefen för Bergsjön, samt representanter för Göteborgs Stadsmuseum. Vid mötet presenterades till att börja med en dokumentär-

film om odlingslotterna i Bergsjön, där odlarna själva visade och berättade om sitt arbete på plats, medan andra boende i området berättade om vilka fördelar de upplevde med att ha odlingar med en så central placering. Odlarna berättade också i filmen om vad de såg som problem, framförallt den ovissa framtiden.

– Det är en pågående process, menar Maria. Myndigheterna tycker det är avklarat för tillfället, medan vår idé är att tillsammans med universitetet försöka ta fram en detaljplan för Komettorget, där odlingslotterna ritats in.

**KOMMUNEN GÖR** ingen detaljplan förrän en investerare an-

mäler intresse för att exploatera platsen, och ingen har några förväntningar på att så ska ske inom överskådlig tid.

– Principerna för stadsplanering skulle kunna ses över, anser Anders. Odlingslotterna finns redan, man bör bygga vidare med dem som exempel på hur lokal utveckling kan skapas genom att kommunen upplä-



FOTO: MARIA DRAGHICI

Jag hade förväntat mig ett förortstorg, men när vi steg av spårvagnen gick vi rätt in i en trädgård.

Maria Draghici



Vi ser odlarna som lokala utvecklare av värden som är viktiga att ta tillvara och bygga vidare på i stadsdelen.

Anders T Carlsson

ter fler platser för de boende att själva arbeta med.



**KALLE BROLIN**

>> Läs fler artiklar i serien: [www.fria.nu/tema/matochmiljo](http://www.fria.nu/tema/matochmiljo)